

HOTĂRÂREA CURȚII
DIN 7 IULIE 1981¹

Rewe-Handelsgesellschaft Nord mbH și Rewe-Markt Steffen
împotriva
Hauptzollamt Kiel
(Cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare
formulată de Finanzgericht Hamburg)

„Croaziere pentru unt”

Cauza 158/80

În cauza 158/80,

având ca obiect o cerere adresată Curții, în temeiul articolului 177 din Tratatul CEE, de către Camera a IV-a a Finanzgericht Hamburg, pentru pronunțarea, în litigiul pendinte în fața acestei instanțe, între

1. REWE-HANDELSGESELLSCHAFT NORD MBH,
2. REWE-MARKT STEFFEN, Kiel,

și

HAUPTZOLLAMT (Biroul vamal principal) KIEL

unei hotărâri preliminare privind interpretarea Regulamentului nr. 1544/69 al Consiliului din 23 iulie 1969 privind tratamentul tarifar aplicabil mărfurilor conținute în bagajele personale ale călătorilor (JO 1969, nr. L 191, p. 1), a Directivei 69/169/CEE a Consiliului din 28 mai 1969 privind armonizarea dispozițiilor stabilite prin acțiuni legislative, de reglementare sau administrative referitoare la scutirea de impozitul pe cifra de afaceri și de accize percepute la import în contextul traficului internațional de călători (JO 1969, nr. L 133, p. 6) și validitatea Regulamentului nr. 3023/77 al Consiliului din 20 decembrie 1977 privind anumite măsuri pentru a elimina abuzurile care rezultă din vânzarea produselor agricole la bordul navelor (JO 1977, nr. L 358, p. 2),

CURTEA,

¹Limba de procedură: germana.

compusă din domnii J. Mertens de Wilmars, președinte, P. Pescatore, Mackenzie Stuart și T. Koopmans, președinți de cameră, A. O'Keefe, G. Bosco, A. Touffait, O. Due și A. Chloros, judecători,

avocat general: domnul F. Capotorti

grefier: domnul A. Van Houtte

pronunță prezenta

HOTĂRÂRE

1 Prin ordonanța din 5 iunie 1980, primită la Curte la 9 iulie 1980, Finanzgericht Hamburg a adresat, în temeiul articolului 177 din Tratatul CEE, mai multe întrebări preliminare cu privire la interpretarea Regulamentului nr. 1544/69 al Consiliului din 23 iulie 1969 privind tratamentul tarifar aplicabil mărfurilor conținute în bagajele personale ale călătorilor (JO 1969, nr. L 191, p. 1), a Directivei 69/169/CEE a Consiliului din 28 mai 1969 privind armonizarea dispozițiilor stabilite prin acțiuni legislative, de reglementare sau administrative referitoare la scutirea de impozitul pe cifra de afaceri și de accize percepute la import în contextul traficului internațional de călători (JO 1969, nr. L 133, p. 6) și privind validitatea Regulamentului nr. 3023/77 al Consiliului din 20 decembrie 1977 privind anumite măsuri pentru a elimina abuzurile care rezultă din vânzarea produselor agricole la bordul navelor (JO 1977, nr. L 358, p. 2).

2 Aceste întrebări au fost adresate în cadrul unui litigiu dintre un comerciant cu ridicata și un comerciant cu amănuntul, stabiliți în Republica Federală Germania, pe de o parte și Hauptzollamt Kiel, pe de altă parte, în cadrul căruia a fost ridicată problema dacă se încalcă dreptul comunitar prin „croazierele pentru unt” organizate de diferite companii de navigație plecând din porturi de pe coasta mării Baltice.

3 „Croazierele pentru achiziția de unt” traversează zona vamală maritimă ajungând în apele teritoriale sau în marea liberă în afara teritoriului german. În timpul croazierei, pasagerii navelor au ocazia să achiziționeze mărfuri precum băuturi alcoolice, unt, carne, tutun, produse de parfumerie și altele. În anumite limite, nu se percepe nici o taxă la importul mărfurilor la frontiera germană. „Croazierele pentru unt” prezintă un interes comercial considerabil pentru întreprinderile care le organizează.

4 Prima parte reclamantă în acțiunea principală este un comerciant cu ridicata al cărui sediu social este stabilit în apropiere de Kiel, în Republica Federală Germania. Aceasta comercializează, printre altele, aceleași produse ca cele puse în vânzare în cursul croazierelor. Clienții săi, printre care și cea de-a doua reclamantă în acțiunea principală, sunt comercianți cu amănuntul, stabiliți în regiunea coastei baltice.

5 Din ordonanța de trimitere rezultă că reclamantele au susținut în fața Finanzgericht că efectul acestor croaziere este acela de a retrage societăților comerciale locale cu amănuntul și cu ridicata beneficiul unei părți importante din puterea de cumpărare a locuitorilor coastei

Mării Baltice, această parte fiind repartizată între companiile de navigație care organizează aceste croaziere. Faptul că aceste companii pot vinde mărfuri scutite de impozit sau subvenționate le conferă, în detrimentul vânzătorilor cu ridicata și cu amănuntul, un avantaj concurențial considerabil care duce la denaturarea concurenței.

6 Reclamantele au solicitat inițial Finanzgericht să constate că pârâta trebuie să nu mai permită scutirea de impozit la vămuirea bunurilor în cauză. Acestea i-au solicitat apoi să oblige pârâta să nu mai aplice scutirea, la trecerea frontierei, pasagerilor care au achiziționat mărfuri în cursul „croazierelor pentru unt” cu scutire de impozit sau prin acordarea de subvenție.

7 Finanzgericht, sesizat cu privire la litigiu, a adresat Curții următoarele întrebări preliminare:
„Cu privire la dreptul vamal

1. Regulamentul (CEE) nr. 1544/69 al Consiliului din 23 iulie 1969, astfel cum a fost modificat ultima dată prin Regulamentul (CEE) nr. 3061/78 al Consiliului din 19 decembrie 1978, trebuie interpretat în sensul că scutirea pe care o prevede nu se aplică decât mărfurilor care provin de pe teritoriul vamal al unei țări și care, după caz, se află și sub regimul vamal al liberei circulații sau este suficient ca mărfurile să provină din state membre și să fie importate dincolo de frontiera vamală maritimă sau dincolo de frontiera teritoriului fiecărui stat membru venind de pe marea liberă?

2. Regulamentul (CEE) nr. 1544/69, astfel cum a fost modificat ultima dată de Regulamentul (CEE) nr. 3061/78, după caz, coroborat cu articolul 28 din Tratatul CEE – sub rezerva mărfurilor vizate în Regulamentul (CEE) nr. 3023/77 al Consiliului din 20 decembrie 1977 – conține o reglementare exhaustivă referitoare la scutirea de drepturi vamale a mărfurilor conținute în bagajele personale ale călătorilor sau pot statele membre, depășind domeniul Regulamentului (CEE) nr. 1544/69, să acorde o scutire separat – sub rezerva mărfurilor vizate în Regulamentul (CEE) nr. 3023/77?

3. Încălcarea unui regulament comunitar generează drepturi direct aplicabile în favoarea unei persoane ale cărei drepturi sunt afectate prin acte cu putere de lege și norme administrative sau prin măsurile de execuție a acestora, incompatibile cu domeniul acestui regulament în sensul că aceasta poate introduce o acțiune în fața unei instanțe naționale pentru a pronunța interzicerea măsurilor contrare dreptului comunitar sau pentru a impune respectarea măsurilor de drept comunitar?

4. Regulamentul (CEE) nr. 3023/77 este nul, deoarece încalcă dreptul comunitar de rang superior (de exemplu, principiul egalității, interdicția discriminării, egalitatea concurenței, principiul proporționalității)?

5. În cazul unui răspuns afirmativ la întrebarea 4: persoana ale cărei drepturi sunt afectate de un act cu putere de lege sau o normă administrativă sau prin măsura de executare a acestora, întemeiate pe Regulamentul (CEE) nr. 3023/77, are drepturi imediat aplicabile, în sensul că poate introduce o acțiune în fața unei instanțe naționale pentru a se pronunța interzicerea măsurilor contrare dreptului comunitar?

Cu privire la impozitul pe cifra de afaceri și accize

6. Directiva 69/169 a Consiliului din 28 mai 1969, astfel cum a fost modificată ultima dată prin Directiva 78/1032 a Consiliului din 19 decembrie 1978, trebuie interpretată în sensul că scutirea de impozit pe cifra de afaceri și de accize pe care o prevede nu se aplică decât mărfurilor conținute în bagajele personale ale călătorilor provenind de pe teritoriul vamal al unei țări (articolul 1) sau, în cazul în care marfa provine dintr-un stat membru, din teritoriul vamal al Comunității (articolul 2) și care, după caz, se află și sub regimul vamal al liberei circulații al unei țări terțe sau al unui stat membru sau este suficient ca mărfurile să fie importate dincolo de frontiera teritoriului statului membru interesat venind de pe marea liberă?

7. Directiva 69/169/CEE, astfel cum a fost modificată ultima dată, conține o reglementare exhaustivă cu privire la scutirea de impozit pe cifra de afaceri și de accize pentru mărfurile conținute în bagajele personale ale călătorilor sau pot statele membre, depășind domeniul directivei, să acorde scutiri separate la impozitul pe cifra de afaceri și de accize pentru mărfurile conținute în bagajele personale ale călătorilor?

8. Directiva 69/169/CEE, astfel cum a fost modificată ultima dată, generează drepturi imediat aplicabile în favoarea persoanei ale cărei drepturi sunt afectate printr-un act cu putere de lege sau o normă administrativă a unui stat membru sau prin măsura de executare a acestora, incompatibile cu conținutul acestei directive, în sensul că poate introduce o acțiune în fața unei instanțe naționale pentru a se pronunța interzicerea măsurilor naționale contrare dreptului comunitar?

I — Cu privire la dreptul vamal

Cu privire la prima întrebare (interpretarea Regulamentului nr. 1544/69 – scutiri vamale)

8 Regulamentul nr. 1544/69, modificat ultima dată prin Regulamentul nr. 3061/78 (JO nr. L 366, p. 3), precizează tratamentul tarifar aplicabil mărfurilor conținute în bagajele personale ale călătorilor.

9 Scopul Regulamentului nr. 1544/69 este, conform considerentelor acestuia, acela de a facilita munca serviciilor vamale ale statelor membre, evitând problemele complexe de vămuire ridicate de volumul de trafic între țările terțe și Comunitate și varietatea mărfurilor importate de către călători. În acest scop, regulamentul dispune ca o scutire limitată să fie acordată pentru mărfurile conținute în bagajele personale ale călătorilor în cazul în care mărfurile importate nu au caracter comercial.

10 Regulamentul nr. 1544/69, astfel cum a fost modificat prin Regulamentul nr. 3061/78, nu se pronunță asupra provenienței mărfurilor pentru care se acordă scutirea de drepturi vamale. Articolul 1 dispune că o scutire de drepturile din Tariful Vamal Comun este aplicabilă mărfurilor conținute în bagajele personale ale călătorilor provenind din țări terțe, în cazul în

care mărfurile importate nu au caracter comercial. Articolul 1 alineatul (1) paragraful al doilea precizează că prin bagaje personale se înțelege totalitatea bagajelor pe care călătorul este în măsură să le prezinte la serviciul vamal la sosirea sa precum și cele pe care le prezintă ulterior la același serviciu, sub rezerva justificării că acestea au fost înregistrate ca bagaje însoțite la momentul plecării la compania care a asigurat transportul.

11 Regulamentul vizează cantități reduse de mărfuri care reprezintă o valoare mică impozabilă. Obiectivul regulamentului, de a facilita vămuirea mărfurilor conținute în bagajele personale ale călătorilor provenind din țări terțe, nu este atins dacă autoritățile vamale sunt obligate să determine cu ocazia importurilor proveniența mărfurilor pentru care este solicitată scutirea de drepturi vamale.

12 În consecință, este necesar să se constate că Regulamentul nr. 1544/69 se aplică bagajelor călătorilor provenind din țări terțe, oricare ar fi originea și proveniența acestor mărfuri și indiferent de drepturile vamale și fiscale care li s-au aplicat înainte de importul pe teritoriul comunitar.

13 Este necesar să se observe, în plus, că la al șaptelea considerent din regulament se prevede că „este necesar... să se precizeze în mod expres, pentru a evita orice abuz de interpretare, că scutirea de drepturile din Tariful Vamal Comun nu se aplică decât călătorilor care provin dintr-o țară terță”. Dorința Consiliului de a evita abuzurile este manifestată clar prin acest considerent. Prin urmare nu se poate considera drept călător provenind dintr-o țară terță, care poate beneficia de scutirea de drepturile din Tariful Vamal Comun, o persoană care, în cursul unei croaziere care pornește dintr-un port situat într-un stat membru nu face escală într-o țară terță sau nu face decât o escală simbolică, fără a efectua un sejur real, adică un sejur în cursul căruia aceasta ar avea efectiv posibilitatea să facă cumpărături.

14 Este, deci, necesar să se răspundă la prima întrebare că scutirea prevăzută în Regulamentul nr. 1544/69, astfel cum a fost modificat în ultimul rând prin Regulamentul nr. 3061/78, nu se aplică decât mărfurilor conținute în bagajele personale ale călătorilor provenind dintr-o țară terță. Această scutire se aplică indiferent de originea și de proveniența mărfurilor și de drepturile vamale și fiscale care li s-au aplicat înainte de importul acestora pe teritoriul comunitar. Cu toate acestea, nu se poate considera drept călător provenind dintr-o țară terță, în sensul regulamentului, o persoană care, în cursul unei croaziere care pornește dintr-un port situat într-un stat membru nu face escală într-o țară terță sau nu face decât o escală simbolică, fără a efectua un sejur în cursul căruia aceasta ar avea efectiv posibilitatea să facă cumpărături.

Cu privire la a doua întrebare (interpretarea Regulamentului nr. 1544/69 – scutiri vamale)

15 Articolul 3 litera (b) din tratat prevede că activitățile Comunității includ, printre altele, stabilirea unui Tarif Vamal Comun. Articolul 9 din tratat prevede întemeierea Comunității pe o uniune vamală care cuprinde totalitatea schimburilor comerciale de mărfuri și care implică interzicerea între statele membre a drepturilor vamale la import și la export și a oricăror taxe cu efect echivalent precum și adoptarea unui tarif vamal comun în relațiile acestora cu țările terțe. Articolul 28 din tratat dispune că orice modificări sau suspendări autonome a drepturilor din Tariful Vamal Comun sunt hotărâte de Consiliu.

16 Aceste dispoziții arată în mod clar că este de competența Consiliului să decidă, în condițiile stabilite de tratat, scutirile de care pot beneficia anumite produse în circumstanțe determinate, prin derogare de la Tariful Vamal Comun. Rezultă că, în orice caz, din momentul în care Consiliul adoptă într-un anumit domeniu norme de aplicare uniforme în ceea ce privește scutirile – precum cele din Regulamentul nr. 1544/69 – statele membre nu își păstrează competența de a acorda, în acest domeniu, o scutire care ar depăși-o pe cea stabilită de normele comunitare.

17 Este, deci, necesar să se răspundă la a doua întrebare că Regulamentul nr. 1544/69 conține o reglementare exhaustivă cu privire la scutirea de impozit a mărfurilor conținute în bagajele personale ale călătorilor provenind din țări terțe, care nu lasă statelor membre nici o competență de a acorda, în domeniul vizat de regulament, o scutire care ar depăși-o pe cea prevăzută de regulament.

Cu privire la a patra întrebare (valabilitatea Regulamentului nr. 3023/77 – scutiri de impozite agricole)

18 Prin a patra întrebare se dorește să se afle dacă Regulamentul nr. 3023/77 al Consiliului este lovit de nulitate în măsura în care încalcă dreptul comunitar de rang superior (de exemplu, principiul egalității, interdicția de discriminare, egalitatea de concurență, principiul proporționalității).

19 Înainte de a examina aceste motive, este, totuși, necesar să se stabilească dacă regulamentul îndeplinește cerințele de motivare de la articolul 190 din tratat.

20 Regulamentul nr. 1818/75 al Consiliului din 10 iulie 1975 (JO nr. L 185, p. 3) a extins scutirile prevăzute de Regulamentul nr. 1544/69 la impozitele agricole și alte dispoziții la import prevăzute în cadrul politicii agricole comune sau în cel al regimurilor specifice aplicabile, în temeiul articolului 235 din tratat, unor mărfuri care rezultă din transformarea produselor agricole în cazul în care acestea sunt conținute în bagajele personale ale călătorilor care intră pe teritoriul Comunității.

21 Constatând că această extindere a scutirii cauza abuzuri, Consiliul a adoptat la 20 decembrie 1977 Regulamentul nr. 3023/77 referitor la „anumite măsuri destinate să elimine abuzurile care rezultă din vânzarea de produse agricole la bordul navelor”. Considerentele acestui regulament amintesc, în primul rând, că Regulamentul nr. 1544/69 (scutiri de drepturi vamale propriu-zise) nu se aplică mărfurilor importate în urma unei călătorii cu plecarea dintr-un stat membru, în cadrul căreia nu s-a ajuns pe teritoriul vamal al unei țări terțe. Aceste considerente susțin în continuare că experiența a demonstrat că produsele agricole comunitare care au beneficiat de restituiri la export și produse agricole provenind din țări terțe au fost vândute sau distribuite la bordul navelor care plecau dintr-un port comunitar, întorcându-se tot într-un port comunitar fără a fi făcut escală în afara teritoriului vamal al Comunității, în vederea introducerii acestora pe teritoriul Comunității în temeiul scutirilor prevăzute de Regulamentele nr. 1544/69 și nr. 1818/75.

22 Consiliul consideră, după cum rezultă din aceste considerente, că introducerea pe teritoriul vamal al Comunității, cu scutire de drepturi vamale și de impozite agricole, a mărfurilor achiziționate de călători în condițiile vizate în aceste considerente nu este conformă cu obiectivul regulamentelor menționate. Scopul acordării de restituiri la export fiind acela de a permite produselor agricole comunitare să concureze cu produsele din țările terțe pe piețele externe, acordarea unor astfel de restituiri pentru exporturi care nu sunt destinate pieței unei terțe țări, ci reimportării în Comunitate cu scutirea de impozit percepute în mod normal la importul produselor agricole, ar fi incompatibilă cu sistemul comunitar de restituiri la export. O astfel de operație ar putea antrena o pierdere netă pentru fondurile de orientare și de garanție agricolă și ar putea denatura concurența pe piața internă.

23 La al cincilea considerent din Regulamentul nr. 3023/77 Consiliul expune, totuși, următoarele:

„întrucât este necesar să se clarifice situația juridică în această privință; întrucât, în acest scop, este necesar ca statele membre să fie autorizate să acorde pentru produsele enumerate la anexa II la tratat care sunt vândute sau distribuite la bordul navelor în condițiile indicate mai sus, scutiri pentru cantități foarte mici, dincolo de care aceste produse nu ar mai putea să fie introduse în Comunitate decât dacă se plătesc drepturile de import exigibile”.

24 În consecință, regulamentul autorizează statele membre să acorde o scutire de drepturile la import pentru anumite cantități din produsele care sunt precizate la articolul 1 alineatul (2) din regulament, în condițiile descrise în considerente.

25 Articolul 190 din tratat dispune că „regulamentele, directivele și deciziile Consiliului și ale Comisiei sunt motivate și vizează propunerile sau avizele obținute în mod obligatoriu în temeiul prezentului tratat”. Acest articol solicită ca astfel de acte să conțină o expunere de motive care au determinat instituția să le adopte, astfel încât Curtea să își poată exercita controlul și astfel încât statele membre și resortisanții interesați să cunoască condițiile în care instituțiile comunitare au aplicat tratatul.

26 Motivația Regulamentului nr. 3023/77 nu îndeplinește această obligație. Aceasta nu furnizează, de fapt, nici o explicație cu privire la motivul pentru care Consiliul, după ce a constatat că Regulamentul nr. 1544/69 nu trebuie aplicat în circumstanțele menționate anterior, contrar unei practici instalate, a considerat necesar să stabilească un sistem de scutiri de impozite special aplicabil în acest tip de situație. O astfel de contradicție în motivație este cu atât mai gravă cu cât vizează o dispoziție care autorizează statele membre să acorde scutiri, chiar și minime, de drepturi la import, care constituie un element esențial al politicii agricole comune. În aceste condiții, motivația nu furnizează nici un suport juridic normelor administrative contestate, al căror fond nu pare, prin urmare, necesar să fie examinat pentru a stabili dacă acestea sunt compatibile cu normele pieței comune.

27 Este, prin urmare, suficient să se constate că Regulamentul nr. 3023/77 nu este motivat conform cerințelor de la articolul 190 din tratat și că acesta, în consecință, nu este valid.

II — Cu privire la impozitul pe cifra de afaceri și accize

Cu privire la a șasea și a șaptea întrebare (interpretarea Directivei nr. 69/169 – scutiri de TVA și accize)

28 Directiva 69/169, astfel cum a fost completată prin A Doua directivă a Consiliului din 12 iunie 1972 (JO L 139, p. 28) și prin A Treia directivă a Consiliului din 10 decembrie 1978 (JO L 366, p. 28) privind armonizarea actelor cu putere de lege și a actelor administrative privind normele care reglementează regimul impozitului pe cifra de afaceri și accizele aplicabile traficului internațional, prevede că o scutire de la plata acestor impozite percepute la import este aplicabilă, în cadrul călătoriilor între țări terțe și Comunitate, mărfurilor conținute în bagajele personale ale călătorilor care nu depășesc anumite limite de valoare.

29 Aceeași directivă prevede și o scutire de aceleași impozite percepute la import aplicabile mărfurilor conținute în bagajele personale ale călătorilor provenind din statele membre ale Comunității, în anumite limite de valoare, cu condiția ca aceste mărfuri să îndeplinească condițiile prevăzute la articolele 9 și 10 din tratat și ca acestea să fie achiziționate în condițiile generale de impunere ale unei piețe dintr-un stat membru.

30 La articolul 4, aceeași directivă dispune că, fără a aduce atingere dispozițiilor naționale aplicabile în acest domeniu călătorilor care au reședința în afara Europei, fiecare stat membru aplică, în ceea ce privește importul cu scutire de impozite pe cifra de afaceri și de accize al unor mărfuri enumerate în această dispoziție (produse din tutun, băuturi alcoolice, parfumuri și apă de toaletă, cafea și ceai), limitele cantitative menționate la acest articol. Limitele aplicabile traficului între țările terțe și Comunitate sunt mai scăzute decât cele aplicabile traficului între țările membre.

31 Această directivă acordă, de altfel, statelor membre posibilitatea de a reduce valoarea sau cantitatea mărfurilor introduse cu scutire de impozite pentru lucrătorii frontalieri și pentru anumite alte persoane.

32 Aceasta conține, în plus, dispoziții care reglementează remiterea impozitului de către statele membre pentru mărfurile conținute în bagajele personale ale călătorilor care pleacă dintr-un stat membru.

33 Rezultă din considerentele celor două directive care au completat Directiva 69/169 că Consiliul le-a adoptat în temeiul Rezoluției Consiliului și a reprezentanților guvernelor statelor membre din 22 martie 1971 cu privire la o extindere progresivă a scutirilor fiscale acordate persoanelor de drept privat la trecerea frontierelor intracomunitare. Într-un prim stadiu, Consiliul considera că este de dorit să se prevadă anumite norme comune aplicabile rezidenților Comunității pentru cazul general al remiterii impozitelor în etapa de vânzare cu amănuntul.

34 În ceea ce privește traficul între țările terțe și Comunitate, reiese chiar din textul directivelor că scutirea nu este acordată decât călătorilor care ajung pe teritoriul vamal al Comunității venind dintr-o țară terță și că, în acest caz, condițiile în care mărfurile au fost achiziționate nu au importanță pentru acordarea scutirii.

35 În ceea ce privește traficul intracomunitar, articolul 2 alineatul (4) din cea de-a Treia directivă adaugă la Directiva 69/169 o dispoziție care precizează că, în cazul în care călătoria dintr-un stat membru în altul se efectuează tranzitând teritoriul unei țări sau pornind dintr-o parte a teritoriului celui alt stat membru în care impozitele la care directiva face trimitere nu se aplică mărfurilor care sunt consumate în acel teritoriu, călătorul trebuie să fie în măsură să justifice că mărfurile transportate în bagajele sale au fost achiziționate în condițiile generale de impunere ale pieței interne a unuia dintre statele membre și nu beneficiază de nici o rambursare a impozitelor pe cifra de afaceri sau a accizelor. Dacă persoana care călătorește nu poate furniza dovada menționată anterior, nu poate beneficia decât de scutirea mai redusă prevăzută pentru traficul de călători între țările terțe și Comunitate.

36 Reiese atât din considerentele directivelor în cauză, cât și din dispozițiile acestora că Consiliul a intenționat să instaleze progresiv un sistem complet de scutiri de impozitul pe cifra de afaceri și de accize pentru mărfurile conținute în bagajele personale ale călătorilor și că, în consecință, statelor membre nu le rămâne în acest domeniu decât competența limitată care le este recunoscută prin directive de a acorda scutiri diferite de cele precizate în directive.

37 Prin urmare, este necesar să se răspundă la a șasea întrebare că:

(a) în ceea ce privește traficul între țările terțe și Comunitate, scutirea prevăzută în Directiva 69/169 nu este acordată decât călătorilor care ajung pe teritoriul vamal al Comunității venind dintr-o țară terță și că, în acest caz, condițiile în care mărfurile au fost achiziționate nu au importanță pentru acordarea scutirii;

(b) în ceea ce privește traficul intracomunitar, în cazul în care călătoria dintr-un stat membru în altul se efectuează tranzitând teritoriul unei țări, sau pornind dintr-o parte a teritoriului celui alt stat membru în care impozitele la care directiva face trimitere nu se aplică mărfurilor care sunt consumate în acel teritoriu, călătorul trebuie să fie în măsură să justifice că mărfurile transportate în bagajele sale au fost achiziționate în condițiile generale de impunere ale pieței interne a unuia dintre statele membre și nu beneficiază de nici o rambursare a impozitelor pe cifra de afaceri sau a accizelor. Dacă persoana care călătorește nu poate furniza dovada menționată anterior, nu poate beneficia decât de scutirea mai redusă prevăzută pentru traficul de călători între țările terțe și Comunitate.

38 Este necesar să se răspundă la a șaptea întrebare că, adoptând directivele, Consiliul a intenționat să instaleze progresiv un sistem complet de scutiri de impozit pe cifra de afaceri și de accize pentru mărfurile conținute în bagajele personale ale călătorilor și că, în consecință, statelor membre nu le rămâne în acest domeniu decât competența limitată care le este recunoscută prin directive, de a acorda scutiri diferite de cele precizate în directive.

Cu privire la a treia, a cincea și a opta întrebare (drepturile la acțiune conferite persoanelor de drept privat prin regulamentele și directivele în cauză)

39 Aceste trei întrebări vizează posibilitatea ca o persoană de drept privat ale cărui interese sunt afectate prin dispoziții legislative naționale incompatibile cu dreptul comunitar sau prin aplicarea unui act comunitar ilegal, să introducă o acțiune în fața instanțelor naționale, pentru a se pronunța interzicerea măsurilor contrare dreptului comunitar.

40 În ordonanța sa, Finanzgericht susține că, în conformitate cu jurisprudența Bundesverfassungsgericht și a Bundesverwaltungsgericht, legile de orientare a economiei care sunt promulgate în interesul anumitor categorii și care modifică situația economică încalcă principiul egalității, în cazul în care nu sunt impuse pentru binele comun și în cazul în care acestea lezează în mod arbitrar interesele care trebuie protejate ale altor categorii. Se menționează că, într-un astfel de caz, legislația germană recunoaște fiecărei persoane interesate dreptul la acțiune. Adresate în acest context, întrebările ridicate de instanța națională urmăresc, în esență, să afle dacă acest drept de acțiune poate fi exersat în condiții similare în cadrul sistemului juridic comunitar, în special în sensul că, în cazul în care o persoană de drept privat, ca subiect de drept comunitar, este lezat din punct de vedere economic prin neaplicarea unei dispoziții comunitare unei terțe părți prin acțiunea unui stat membru sau a autorităților comunitare, acea persoană poate introduce o acțiune în fața instanțelor unui stat membru pentru a obliga autoritățile naționale să aplice dispozițiile în cauză sau să nu le mai încalce.

41 Este necesar să se observe, în primul rând, că, în temeiul articolului 189 din tratat, regulamentul „este obligatoriu în toate elementele sale și se aplică direct în toate statele membre”. Directiva „este obligatorie pentru fiecare stat membru destinat cu privire la rezultatul care trebuie atins”, lăsând instanțelor naționale competența în ceea ce privește forma și mijloace. Conform jurisprudenței Curții, efectul constrângător al directivei implică că o autoritate națională nu poate aplica unei persoane de drept privat un act cu putere de lege sau o normă administrativă națională, care să nu respecte o dispoziție din directivă care are toate caracteristicile necesare pentru a putea fi aplicată de către instanță.

42 Rezultă din aceste considerații că o persoană de drept privat își poate susține în fața instanțelor naționale drepturile care decurg din regulament.

43 De asemenea, o autoritate națională nu poate aplica unei persoane de drept privat acte cu putere de lege sau norme administrative care nu sunt conforme cu o obligație necondițională și suficient de precisă din directivă.

44 În ceea ce privește dreptul unui operator economic de a solicita în justiție ca autoritățile unui stat membru să impună terțelor părți respectarea obligațiilor care rezultă din normele comunitare, într-o situație juridică determinată, în cazul în care respectivul operator nu este implicat în această situație, însă este lezat din punct de vedere economic prin această nerespectare a dreptului comunitar, este necesar să se remarce că, în primul rând, cu toate că tratatul a generat un anumit număr de acțiuni directe care pot fi exercitate, după caz, de către persoane private în fața Curții de Justiție, acesta nu a generat în fața instanțelor naționale, în vederea menținerii dreptului comunitar, alte căi legale decât cele stabilite de dreptul național. Dimpotrivă, sistemul de protecție juridică pus în aplicare prin tratat, astfel cum este exprimat, în special la articolul 177, implică faptul că orice tip de acțiune prevăzută în dreptul național trebuie să poată fi utilizată pentru a se asigura respectarea normelor comunitare cu efect

direct, în aceleași condiții de admisibilitate și de procedură ca în cazul asigurării respectării dreptului național.

45 În ceea ce privește, mai exact, Regulamentul nr. 3023/77, trebuie remarcat că acest regulament, ca atare, nu acorda nici o scutire de impozit. Acesta conferea autorităților naționale posibilitatea de a acorda o scutire limitată. Consecința care decurge din invaliditatea regulamentului este, prin urmare, că măsurile naționale adoptate în temeiul acestuia nu sunt conforme cu dreptul comunitar.

46 Prin urmare, este necesar să se răspundă la a treia, a cincea și a opta întrebare după cum urmează:

„Sistemul de protecție juridică pus în aplicare prin tratat, astfel cum este exprimat, în special la articolul 177, implică faptul că orice tip de acțiune prevăzută în dreptul național trebuie să poată fi utilizată în fața instanțelor naționale pentru a se asigura respectarea normelor comunitare cu efect direct în aceleași condiții de admisibilitate și de procedură ca în cazul asigurării respectării dreptului național”.

Cu privire la cheltuielile de judecată

47 Cheltuielile efectuate de Guvernul Republicii Federale Germania, de Guvernul Republicii Franceze, de Guvernul Regatului Unit, de Consiliul Comunităților Europene și de Comisia Comunităților Europene, care au prezentat observații Curții, nu pot face obiectul unei rambursări. Întrucât procedura are, în raport cu părțile din acțiunea principală, un caracter incidental față de procedura din fața instanței naționale, este de competența acestei instanțe să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată.

Pentru aceste motive,

CURTEA,

pronunțându-se cu privire la întrebările care i-au fost adresate de către Finanzgericht Hamburg, prin ordonanța din 5 iunie 1980, declară:

1) Scutirea prevăzută în Regulamentul nr. 1544/69, astfel cum a fost modificat ultima dată prin Regulamentul nr. 3061/78, nu se aplică decât mărfurilor conținute în bagajele personale ale călătorilor provenind dintr-o țară terță. Această scutire se aplică indiferent de originea și de proveniența mărfurilor și de drepturile vamale și fiscale care li s-au aplicat înainte de importul acestora pe teritoriul comunitar. Cu toate acestea, nu se poate considera drept călător provenind dintr-o țară terță în sensul regulamentului, o persoană care, în cursul unei croaziere care pornește dintr-un port situat într-un stat membru, nu face escală într-o țară terță sau nu face decât o escală simbolică fără a efectua un sejur în cursul căruia aceasta ar avea efectiv posibilitatea să facă cumpărături.

2) Regulamentul nr. 1544/69 al Consiliului din 23 iulie 1969 conține o reglementare exhaustivă cu privire la scutirea de impozit a mărfurilor conținute în bagajele personale ale călătorilor provenind din țări terțe, care nu lasă statelor membre nici o competență de a acorda, în domeniul vizat de regulament, o scutire care ar depăși-o pe cea prevăzută de regulament.

3) Regulamentul nr. 3023/77 al Consiliului din 20 decembrie 1977, referitor la anumite măsuri în vederea eliminării abuzurilor care rezultă din vânzarea de produse agricole la bordul navelor, nu este motivat suficient și, prin urmare, nu este valid.

4) În ceea ce privește traficul între țările terțe și Comunitate, scutirea prevăzută în Directiva 69/169 a Consiliului din 28 mai 1969 cu privire la armonizarea actelor cu putere de lege și a actelor administrative referitoare la scutiri de impozite pe cifra de afaceri și de accize percepute la import în traficul internațional de călători, nu este acordată decât călătorilor care ajung pe teritoriul vamal al Comunității venind dintr-o țară terță și în acest caz, condițiile în care au fost achiziționate mărfurile nu au importanță pentru acordarea scutirii.

5) În ceea ce privește traficul intracomunitar, în cazul în care călătoria dintr-un stat membru în altul se efectuează tranzitând teritoriul unei țări sau pornind dintr-o parte a teritoriului celuilalt stat membru în care impozitele la care directiva face trimitere nu se aplică mărfurilor care sunt consumate în acel teritoriu, călătorul trebuie să fie în măsură să justifice că mărfurile transportate în bagajele sale au fost achiziționate în condițiile generale de impunere ale pieței interne a unuia dintre statele membre și nu beneficiază de nici o rambursare a impozitelor pe cifra de afaceri sau a accizelor. Dacă persoana care călătorește nu poate furniza dovada menționată anterior, nu poate beneficia decât de scutirea mai redusă prevăzută pentru traficul de călători între țările terțe și Comunitate.

6) Adoptând Directiva 69/169 și A Doua și A Treia directivă din 12 iunie 1972 și din 10 decembrie 1978, în completarea acesteia, Consiliul a intenționat să instaleze progresiv un sistem complet de scutiri de impozite pe cifra de afaceri și de accize pentru mărfurile conținute în bagajele personale ale călătorilor. În consecință, statelor membre nu le rămâne în acest domeniu decât competența limitată care le este recunoscută prin directive de a acorda scutiri diferite de cele precizate în directive.

7) Sistemul de protecție juridică pus în aplicare prin tratat, astfel cum este exprimat, în special la articolul 177, implică că orice tip de acțiune prevăzută în dreptul național trebuie să poată fi utilizată în fața instanțelor naționale pentru a se asigura respectarea normelor comunitare cu efect direct în aceleași condiții de admisibilitate și de procedură ca în cazul asigurării respectării dreptului național.

Mertens de Wilmars

Pescatore

Mackenzie Stuart

Koopmans

O'Keeffe

Bosco

Touffait

Due

Chloros

Pronunțată în ședință publică la Luxemburg, 7 iulie 1981.

Grefier

A. Van Houtte

Președinte

J. Mertens de Wilmars